

Wikipedie ve Vědecké knihovně v Olomouci

Internetová encyklopedie Wikipedie je beze sporu nerozsáhlejším encyklopedickým projektem všech dob. Její anglická verze měla na konci října 2017 téměř 5,5 miliónu hesel. Její o něco mladší a hlavně menší česká sestra měla ve stejné době téměř 400 tisíc hesel, což je sice znatelně méně, ale i tak již nyní počtem překonává jakoukoliv jinou českou encyklopedii včetně kultovního Ottova slovníku naučného. Tohoto úspěchu projekt dosáhl díky realizaci velmi jednoduché myšlenky: psát hesla může úplně každý, přičemž zároveň každý každého může kontrolovat, a tím dochází k vzájemné korekci a relativně dobré (nikoliv dokonalé) eliminaci chyb.

Ne všechna hesla jsou ale také stejně rozsáhlá a dobře zpracovaná. Rezervy v kvalitě hesel dokládají například následující čísla: Ze zmíněného počtu 400 tisíc hesel je více než čtvrtina označena šablonou s textem „*Tento článek je příliš stručný nebo postrádá důležité informace*“ (v hantýrce wikipedistů jsou taková hesla označována jako „pahýl“). Asi 7,5 tisíc hesel má vloženu šablonu zpochybňující informace v jejich textu a vyžadující jejich ověření. V 9 tisících hesel je pak vložena šablona zpochybňující nějaké konkrétní tvrzení.

Vzhledem k živelné povaze celého wikipedického projektu se zdá jasné, že kvantitativní růst bude pokračovat, ale že růstu kvality projektu je potřeba trochu pomáhat. V České republice o to usiluje mimo jiné též spolek Wikimedia Česká republika. Jednou z řady aktivit, kterými toho chce dosáhnout, je navazování spolupráce s významnými českými kulturními institucemi, mezi nimiž se přirozeným partnerem zdají být zejména veřejné knihovny. Velmi dobře se rozvíjející spolupráci je už rok a půl trvající společný projekt s Vědeckou knihovnou v Olomouci, který zahrnuje jak poradenské služby pro wikipedisty, tak také společně organizované akce, z nichž některé budou předmětem tohoto článku.

Editathony

První společnou akcí spolku Wikimedia ČR s Vědeckou knihovnou v Olomouci byl tzv. editathon, který proběhl 10. září 2016 v rámci Dnů evropského dědictví, ovšem jeho přípravy započaly již na jaře uvedeného roku. Jednalo se o jednodenní setkání přispěvatelů Wikipedie s cílem psát hesla spojená nějakým způsobem právě s knihovnou nebo s vydáváním knih v Olomouci. Knihovna pro akci připravila seznam doporučených témat, dále vhodné prostory s připojením na internet a především doporučenou literaturu. Přispěvatelé mohli také nahlédnout do studovny historických fondů a pořizovat v knihovně fotografie nebo si nechat naskenovat materiály potřebné k ilustraci zpracovávaných hesel.

Akce se přímo osobně zúčastnilo deset přispěvatelů a několik dalších pomáhalo online, přičemž mnozí z nich pokračovali v práci na heslech i po skončení vlastního editathonu. Konečným výsledkem byly články obohacené o 165 tisíc bajtů dat, což odpovídá asi 77 normostranám čistého textu.

Vzhledem k úspěchu této akce bylo rozhodnuto na ni navázat další rok, a to 8. až 9. září. Akce byla rozšířena na dva dny, neboť tentokrát byla velká část času věnována také exkurzím, a to ve studovně historických fondů, v digitalizační jednotce, v archivu periodik a v depozitáři knih v tzv. Červeném kostele. Akce se přímo zúčastnilo 13 wikipedistů + 2 online a zatím bylo na Wikipedii vloženo 140 tisíc bajtů textu na knihovnou doporučená témata spojená s olomouckým místopisem či olomouckými osobnostmi, přičemž na některých z nich i po skončení akce se stále ještě pracuje. Další 45 tisíc bajtů bylo vloženo na sesterský projekt Wikidata, což je úložiště údajů uchovávaných (na rozdíl od Wikipedie) v databázové, tj. strojově snadno zpracovatelné podobě.

Kurs psaní Wikipedie pro seniory

Ve spolupráci s Vědeckou knihovnou v Olomouci bylo v letech 2016 uspořádáno také několik kursů psaní Wikipedie, a sice pro seniory, pro širokou veřejnost, pro knihovníky a pak ještě jeden pro knihovníky zaměřený na projekt Wikizdroje (což je svobodná knihovna děl nevázaných autorským právem, nebo zveřejněných pod svobodnou licencí). V tomto článku se budu soustředit na okolnosti prvního jmenovaného kursu.

Třídenní kurs psaní Wikipedie pro seniory proběhl na přelomu října a listopadu 2016 a zúčastnilo se ho 12 lidí. Během kursu se nejprve seznámili jak se základními pravidly Wikipedie jako jsou ověřitelnost, nezaujatý úhel pohledu či zákaz vlastního výzkumu (na Wikipedii lze uvádět pouze informace, které již byly publikovány v nějakém věrohodném zdroji), tak také s technickou stránkou přispívání pomocí online textového editoru Visual Editor. Část kursu byla věnována nahrávání fotografií na úložiště Wikimedia Commons, a při té příležitosti bylo také diskutováno autorské právo a to, jaké materiály je možné použít, aniž by byl porušen autorský zákon.

Kurs byl uspořádán v rámci širšího programu Senioři píší Wikipedii. Tento projekt, započatý již roku 2013, má několikero účel. Tím hlavním je, že se snaží získat nové přispěvatele, přičemž možnost přilákat více seniorů vypadá velmi lákavě. Mnoho nových přispěvatelů Wikipedie se totiž rekrutuje spíše z okruhu mladších lidí uvklých každodenní práci na počítači, což ale zároveň také znamená určitou nerovnováhu v kvalitě zpracovaných témat: ta, která jsou této skupině uživatelů blízká, bývají zpracována lépe, než jiná. Ke zvyšování kvality Wikipedie je tedy nutné, aby její portfolio přispěvatelů bylo co nejrůznorodější, včetně seniorů. K tomu se připojuje fakt, že lidé v penzi mají na přispívání více času než lidé zaměstnaní a že mají mnohem větší životní zkušenosti.

Vzhledem k dobré zkušenosti bude olomoucký kurs pro seniory znovu zopakován, a to pravděpodobně na začátku roku 2018.

Závěr

Wikipedie se za téměř 17 let své existence stala všudypřítomným informačním zdrojem a pro mnoho lidí také, co se týká faktografických informací, často zdrojem hlavním či dokonce jediným. Z toho důvodu je její kvalita společensky nanejvýš žádoucí, a knihovny, které mají prostředky k tomu napomáhat, by neměly zůstat stranou. To, že texty napsané během olomouckých editathonů lze v kontextu Wikipedie hodnotit jako nadprůměrné, lze přičíst na vrub mimo jiné právě spolupráci s knihovnou, která účastníkům připravila kvalitní informační zdroje. Olomoucké editathony se proto staly inspirací dalším pokračovatelům: například 11. listopadu 2017 proběhla podobně zaměřená akce ve Slaném (ve spolupráci s místním Vlastivědným muzeem) a o dalších uvažují Krajská knihovna ve Zlíně a Moravsko-slezská vědecká knihovna v Ostravě.

U kursů projektu Senioři píší Wikipedii je však nutné kromě všeho výše uvedeného zdůraznit ještě také nezanedbatelný rozměr společenský. Mnoho seniorů může ve svém věku pociťovat dopady určitého sociálního vyloučení, bojovat s pocity vlastní neužitečnosti a nepotřebnosti. Mnoho z nich je přitom velmi vzdělaných, ovšem bez možnosti své znalosti předávat dále, a právě k tomu jim však Wikipedie může nabídnout vhodnou platformu, a tím jim opět vrátit pocit společenské užitečnosti.

Jan Kameníček

Jan.Kamenicek@seznam.cz

(Wikimedia Česká republika)